

NORGES HØYESTERETT

Den 16. november 2018 avsa Høyesterett bestående av dommerne Utgård, Endresen, Møse, Webster og Normann dom i

HR-2018-2189-A, (sak nr. 18-100728STR-HRET), straffesak, anke over dom:

Påtalemyndigheten (konstituert statsadvokat Ane Evang)

mot

A (advokat Arne Gunnar Aas)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet ved frifinnelse for overtredelse av straffeloven § 281 og overtredelse av vegtrafikkloven.
- (2) Oslo statsadvokatembeter har ved tiltalebeslutning 22. desember 2016 satt A, født 00.00 1952 under tiltale for overtredelse av:

**"I Straffeloven (2005) § 281
for uaktsomt å ha forvoldt en annens død.**

Grunnlag:

Fredag 22. juli 2016 ca. kl. 11.30 i Holmenkollveien i Oslo kjørte han personbil med kjennemerke [nummer] uten å være tilstrekkelig hensynsfull, aktpågivende og varsom idet han ved sving til venstre mot Kongeveien ikke overholdt vikeplikten for B som kom syklende i motsatt kjørefelt. Det oppsto et sammenstøt med B. Som følge av sammenstøtet ble B påført så store hodeskader at han ble erklært død på stedet.

II Vegtrafikkloven § 31 første ledd jf § 3

for å ha overtrådt bestemmelsen om at enhver skal ferdes hensynsfullt og være aktpågivende og varsom så det ikke kan oppstå fare eller voldes skade og slik at annen trafikk ikke unødig blir hindret eller forstyrret.

Grunnlag:

Til tid og på sted som beskrevet under post I forholdt han seg som der beskrevet.

III Vegtrafikkloven § 31 første ledd jf § 4 jf trafikkreglene § 7 nr 2

hvoretter kjørende har vikeplikt for kjørende som kommer fra høyre. Det samme gjelder når kjørende som vil svinge til venstre vil få kjøretøy på sin høyre side.

Grunnlag:

Til tid og på sted som beskrevet under post I forholdt han seg som der beskrevet."

- (3) Ved Oslo tingretts dom 21. april 2017 ble A dømt i samsvar med tiltalen til fengsel i 60 dager. Han ble fradømt førerretten i tre år, og sivile krav ble også pådømt. Dommen hadde slik domsslutning:

- "1. A, født 00.00.1952, dømmes for overtredelse av straffeloven 2005 § 281, vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 4, jf. trafikkreglene § 7 nr. 2 til fengsel i 60 – seksti – dager, jf. straffeloven 2005 § 79 bokstav a.
2. A, født 00.00.1952, taper retten til å føre motorvogn i 3 – tre – år, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 1, jf. tapsforskriften § 2-4. Til fradrag i tapstiden kommer den tiden førerkortet har vært i beslag, jf. § 1-4. Han må avlegge full ny førerprøve dersom han vil ha førerkort på ny, jf. tapsforskriften § 8-3.
3. A, født 00.00.1952, dømmes til å betale oppreisning til C med kr 125.000 – kronerethundreogtjuefemtusen – innen 2 – to – uker fra dommens forkynning. Ved forsinket betaling må han betale forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven frem til betaling skjer.
4. A, født 00.00.1952, dømmes til å betale oppreisning til D med kr 125.000 – kronerethundreogtjuefemtusen – innen 2 – to – uker fra dommens forkynning. Ved forsinket betaling må han betale forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven frem til betaling skjer.
5. A, født 00.00.1952, dømmes til å betale sakskostnader til det offentlige med kr 6.000 – kronersekstusen."

- (4) Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. A anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen, tap av førerretten og sivile krav.

- (5) Ved Borgarting lagmannsretts dom 22. mai 2018 ble A frifunnet. Et flertall på bare fire dommere fant at A hadde overtrådt aktsomhetsnormen i straffeloven § 281 og de andre postene i tiltalebeslutningen. Dommen ble derfor avsagt i samsvar med det bestemmende mindretall, jf. straffeprosessloven § 35. Dommen har slik domsslutning:

- "1. A, født 00.00 1952, frifinnes for overtredelse av straffeloven (2005) § 281, vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 4, jf. trafikkreglene § 7 nr. 2.
2. A frifinnes for kravene om oppreisningserstatning.
3. Krav om fradømmelse av førerretten tas ikke til følge.
4. Saksomkostninger idømmes ikke."

- (6) Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Det anføres at lagmannsretten – det bestemmente mindretall – ikke har anvendt riktig aktsomhetsnorm i et tilfelle som krever særlig aktpågivenhet.
- (7) *Jeg er kommet til at anken fører frem, og at lagmannsrettens dom med hovedforhandling derfor må oppheves.*
- (8) Jeg redegjør først for det faktum som den samlede lagmannsretten har lagt til grunn. Det fremgår av domsgrunnene at tiltalte kjørte oppover Holmenkollveien, der fartsgrensen var 50 km/t. I krysset ved Kongeveien skulle han svinge til venstre. Da tiltalte var kommet over i motgående kjørefelt, kolliderte han med en syklist. Syklisten kom nedover i motsatt kjørefelt i en fart på cirka 50 km/t. Kollisjonen skjedde på en rett strekning av Holmenkollveien. Fra kollisjonsstedet hadde bilføreren fri sikt 117 til 120 meter oppover mot en venstresving. Da ulykken skjedde, var det pent vært og gode lysforhold. I dommen heter det:

"Tiltalte forklarte at han var klar over vikeplikten for trafikk ovenfra, men at han på vei oppover ikke hadde lagt merke til skilt som viste at Holmenkollveien er en forkjørsvai. Både tiltalte og passasjeren i bilen forklarte under ankeforhandlingen at tiltalte gjorde et helt kort stopp før han i lav hastighet svingte over i motgående kjørefelt og inn mot Kongeveien. Tiltalte forklarte at han ikke så syklisten før kollisjonen inntraff. [Passasjeren] forklarte at han registrerte syklisten i sidesynet et halvt til ett sekund før syklisten traff bilen.

Trafikkbildet var oversiktlig da ulykken skjedde. En bil sto stille på venstre side for tiltalte med fronten mot Holmenkollveien. Bilen sto i høyre felt i Kongeveien med venstre forhjul på øverste del av vikepliktsmerkingen på asfalten ved krysset mot Holmenkollveien. Ellers var det ingen andre trafikanter nær krysset – med unntak av [fornærmede]."

- (9) Det er klart, og heller ikke bestridt, at en samlet lagmannsrett har lagt til grunn en riktig generell forståelse av straffeloven § 281. Anken retter seg således mot mindretallets konkrete rettsanvendelse.
- (10) Jeg vil først si litt om aktsomhetsnormen etter straffeloven § 281. Om det generelle utgangspunktet for tolkningen heter det i HR-2018-1658-A avsnitt 14:

"Ifølge straffeloven § 281 straffes den som 'uaktsomt forvolder en annens død' med fengsel inntil seks år. ... Ved dødsulykker i trafikken foreligger det imidlertid ikke nødvendigvis overtredelse av straffeloven § 281 selv om adferden innebærer en uaktsom overtredelse av den generelle adferdsnormen i vegtrafikkloven § 3, og bilføreren burde ha innsett at adferden kunne få dødsfølge. Denne forskjellen i terskelen for hva som regnes som uaktsomt, går tilbake til en lovendring i 2001 i straffeloven 1902 § 239 om uaktsomt drap. Etter dette er det lagt til grunn i rettspraksis at uaktsomhet 'av en slik karakter som alle førere må erkjenne at en gjør seg skyldig i fra tid til annen', ikke er tilstrekkelig for å kunne domfelle for uaktsomt drap ved dødsulykker med bil. Jeg viser til Rt-2002-190 på side 192-193 om denne endringen."

- (11) Straffeloven § 281 er en ren videreføring av straffeloven 1902 § 239, også når det gjelder anvendelsen på dødsulykker i trafikken, jf. HR-2018-1658-A avsnitt 15 med videre

henvisning til Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) – spesialmotivene til straffeloven § 281 – på side 433.

- (12) Det fremgår av forarbeidene til straffeloven 1902 § 239 at enkelte situasjoner krever særlig aktpågivenhet, jf. Ot.prp. nr. 46 (2000–2001) side 65. Dette gjelder blant annet den "som kjører på fotgjengere i fotgjengerfelt eller på trafikanter som har forkjørsrett", jf. også Rt-2005-893 avsnitt 10 og 11.
- (13) Jeg går så over til den konkrete aktsomhetsvurderingen. Lagmannsrettens bestemmende mindretall uttaler følgende:

"Mindretallet viser til at tiltalte stoppet et kort øyeblikk før han svingte til venstre, og at han holdt lav hastighet. Etter mindretallets oppfatning var det ikke lett å se B da han kom kjørende nedover Holmenkollveien i høy fart under trening. Mindretallet viser til forklaringen fra vitnet E om at han så syklisten i et par sekunder da han kom kjørende i 'full guffe', og at E da tenkte 'nå smeller det'.

B var mørkkledd, og det er sannsynlig at han satt foroverbøyd mot bukkestyret. I en slik situasjon var han ikke lett å oppdage på avstand da han kjørte i retning mot der tiltalte satt i bilen. Situasjonen er helt annerledes enn f.eks. der en person er i ferd med å krysse veien foran en bil. Mindretallet kan ikke utelukke at tiltalte overså B som følge av feilfordelt oppmerksomhet eller kortvarig uoppmerksomhet. Etter at tiltalte startet svingen inn mot Kongeveien, hadde han grunn til å ha oppmerksomheten rettet i kjøreretningen.

Ved aktsomhetsvurderingen legger mindretallet vekt på at tiltalte ikke var kjent på stedet, og at faremomentene på strekningen burde ha ført til at vegmyndighetene hadde fastsatt lavere fartsgrense eller gjennomført andre tiltak ved det aktuelle krysset. Mindretallet mener videre at B burde ha redusert farten da han nærmet seg krysset. Etter mindretallets oppfatning bærer ulykken preg av å skyldes et sammenfall av uheldige omstendigheter og er på denne bakgrunn kommet til at tiltalte bør frifinnes for samtlige poster i tiltalen."

- (14) Tiltalte hadde vikeplikt for motgående trafikk som kom nedover Holmenkollveien. Som jeg nettopp har redegjort for, er utgangspunktet at det da gjelder en skjerpet aktsomhetsnorm, og at det kreves at sjåføren utviser særlig aktpågivenhet.
- (15) Mindretallet har lagt til grunn at det ikke kan utelukke at "tiltalte overså B som følge av feilfordelt oppmerksomhet eller kortvarig uoppmerksomhet".
- (16) Til dette bemerker jeg at tilfeller der tiltalte er blitt frifunnet som følge av "feilfordelt oppmerksomhet eller kortvarig uoppmerksomhet", gjelder andre situasjoner enn her. I Rt-2009-299, som endte med frifinnelse, var det tale om en feilfordeling av oppmerksomhet i et komplisert trafikkbilde. I saken her var det imidlertid bare syklisten som kom nedover, og bilen som sto ved krysset Kongeveien/Holmenkollveien, tiltalte hadde å konsentrere seg om, jf. også HR-2018-1658-A avsnitt 19.
- (17) Tiltaltes uaktsomhet kan heller ikke karakteriseres som en kortvarig uoppmerksomhet, jf. Rt-2011-83 avsnitt 17. Tiltalte hadde stoppet bilen før han svingte, og han hadde tid til å forsikre seg om at det ikke kom motgående trafikk før han krysset motsatt kjørebane.

- (18) Mindretallet har videre vist til at B "burde ha redusert farten da han nærmet seg krysset". Det er riktignok slik at fornærmedes forhold kan tillegges vekt ved uaktsomhetsvurderingen. Men i tilfeller der dette har ført til frifinnelse, har skadelidtes opptreden stått langt mer sentralt i årsaksbildet enn i saken her, jf. blant annet Rt-2009-299 som gjaldt et tilfelle der en fotgjenger i et stort og trafikkert veikryss hadde gått på rødt lys, og Rt-2002-1139 som gjaldt et tilfelle der avdøde ikke hadde respektert vikeplikten. Syklistens opptreden var i dette tilfellet verken ekstraordinær eller ulovlig, og det kan derfor ikke tillegges vekt at han, som kjørte på forkjøringsvei, ikke senket farten da han nærmet seg krysset.
- (19) Hva gjelder mindretallets henvisning til at fornærmede var vanskelig "å oppdage på avstand", bemerker jeg at det var pent vær og gode lysforhold, og at syklisten var synlig for to andre trafikanter på stedet.
- (20) Jeg kan heller ikke se at det kan tillegges vekt at tiltalte ikke var kjent på stedet eller at det i dette tilfellet er relevant at vegmyndighetene etter mindretallets oppfatning burde ha gjennomført tiltak ved det aktuelle krysset.
- (21) Jeg er etter dette kommet til at lagmannsrettens bestemmende mindretall har anvendt aktsomhetsnormen i straffeloven § 281 feil. Det er ingen særlige omstendigheter som kan føre til en annen bedømmelse. Tiltalte brukte ikke den tid som var nødvendig for å forsikre seg om at det ikke var møtende trafikk.
- (22) Lagmannsrettens dom med hovedforhandling må da oppheves i sin helhet – også hva gjelder frifinnelsen for de to andre postene i tiltalen – overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 4, jf. trafikreglene § 7 nr. 2. Også avgjørelsen av oppreisningsspørsmålet blir opphevet.
- (23) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

- (24) Dommer **Webster:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (25) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (26) Dommer **Møse:** Likeså.
- (27) Dommar **Utgård:** Det same.

(28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: